

Vytautas Magnus University
Faculty of Social Sciences

II International scientific conference

**MODERNIZATION OF THE EDUCATIONAL SYSTEM:
WORLD TRENDS AND NATIONAL PECULIARITIES**

February 22th, 2019

**Kaunas,
Lithuania
2019**

II International scientific conference «Modernization of the educational system: world trends and national peculiarities» : Conference proceedings, February 22th, 2019. Kaunas: Izdevniecība «Baltija Publishing», 596 pages.

ORGANISING COMMITTEE

Juozas Augutis, Dr. Hab., Professor, Rector, Vytautas Magnus University, Lithuania;

Greta Brazaityte, Associate Professor, International relations coordinator, Vytautas Magnus University, Lithuania;

Dariusz Tulaveczy, Prof., Dr Hab. of Social Sciences, University of John Paul II, Krakov, Poland;

Sonya Borisova Ilieva, Prof., Dr. Hab., editor-in-chief of Socio-Brains journal, Konstantin Preslavsky University of Shumen, Bulgaria;

Tereza Giza, Dr hab., Professor, Head of Department of Social Pedagogy and Resocialization of the Holy Cross University, Kielce, Poland;

Iryna Shaposhnykova, Associate Professor, Dr. of Social Sciences, Dean of Faculty of Psychology and Sociology, Kherson State University, Ukraine;

Kostiantyn Shaposhnykov, Professor, Dr. of Economics, Head of Black Sea Research Institute of Economy and Innovation, Ukraine;

Nino Turabelidze, Professor, Dr. of Social Sciences, Dean of Faculty of Humanities, Sulchan-Saba Orbeliani Teaching University (SABAUNI), Georgia.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

Воротинцев С. Ю.

Державна політика з протидії ВІЛ-інфекції/СНІДУ: шляхи подолання дискримінації	168
---	-----

Корнят В. С., Субашкевич І. Р.

Професійна орієнтація дітей та молоді з особливостями психофізичного розвитку як соціальна та педагогічна проблема.....	172
--	-----

Лантух А. П., Козько В. М., Меркулова Н. Ф.,**Соломенник Г. О., Могиленець О. І.**

Етичні засади діяльності соціального працівника: аксіологічний аспект	176
---	-----

Мартиненко С. О.

Державна політика у сфері соціального захисту учасників воєнних конфліктів	179
---	-----

Марчук В. М.

Вікові особливості становлення особистості підлітка та їх вплив на відхилення в поведінці	183
--	-----

Шевчук О. М., Росенко С. О.

Соціальна робота з сім'ями/особами, які перебувають у складних життєвих обставинах	186
---	-----

Шапошникова І. В.

Волонтерський рух як засіб соціалізації.....	189
--	-----

PROFESSIONAL ORIENTATION TECHNOLOGIES**Алексєєнко-Лемовська Л. В.**

Розвиток управлінської компетентності педагогів закладів дошкільної освіти.....	195
--	-----

Божко Н. В.

Організація системи професійної орієнтації молоді в закладі вищої освіти	199
--	-----

Бурчак С. О.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі підготовки педагогів професійного навчання.....	202
--	-----

Головнюова О. В.

Формування професійних компетентностей медичної сестри у спілкуванні з пацієнтами	205
--	-----

Гуцан Л. А.

Особливості профорієнтаційної роботи в початковій школі	209
---	-----

Досужий В. А.

До питання сертифікації операторів БАС в навчальних закладах США	213
--	-----

варіант соціально-психологічного тренінгу спілкування) // Практична психологія та соціальна робота. – 1999. – №2. – С.20-22; № 3. – С. 21-28.

3. Максимова Н. Ю. Психологія адиктивної поведінки: Навч. посіб. – К.: ВПУ «Київський університет», 2002. – 308 с.

4. Ярошко М.М. Психологія важковиховуваних підлітків. Монографія. – Дрогобич: Коло, 2002. – 164 с.

5. Формування навичок здорового способу життя у дітей і підлітків: За проектом «Діалог»: Навч.-метод. посіб. / О. В. Вінда, О. П. Коструб, І. Г. Сомова та ін. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К., 2003. – 284 с.

Шевчук О. М.,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

Росенко С. О.,

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

м. Умань, Черкаська область, Україна

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З СІМ'ЯМИ/ОСОБАМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

Складна соціальна та економічна ситуація, яка нині спостерігається в Україні, зумовила збільшення кількості осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах. Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» складні життєві обставини трактуються як «обставини, спричинені інвалідністю, віком, станом здоров'я, соціальним становищем, життєвими звичками і способом життя, внаслідок яких особа частково або повністю не має (не набула або втратила) здатності чи можливості самостійно піклуватися про особисте (сімейне) життя та брати участь у суспільному житті» [2].

Відповідно до чинного законодавства відповідальність за зміну життєвих обставин покладається на фахівців центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Надання допомоги здійснюється відповідно до положень нормативних документів, які регулюють діяльність організацій, що надають соціальні послуги. Оновлення стратегії тактики надання соціальних послуг вразливим категоріям населення знайшло відображення в наказі Міністерства соціальної політики «Про затвердження форм обліку соціальної роботи з

сім'ями/особами, які перебувають у складних життєвих обставинах» (2018 р.) [1]. Документом визначені такі форми обліку соціальної роботи з сім'ями/особами, які перебувають у складних життєвих обставинах: повідомлення/інформація про сім'ю/особу, яка перебуває у складних життєвих обставинах; акт оцінки потреб сім'ї/особи; звіт за результатами соціального супроводу сім'ї/особи; соціальна картка сім'ї/особи; план соціального супроводу сім'ї/особи; направлення сім'ї/особи до іншого суб'єкта для надання соціальних послуг [1].

Відповідно до основних положень документа робота фахівців з сім'єю розпочинається після отримання повідомлення/інформації про сім'ю/особу, яка перебуває у складних життєвих обставинах. Інформування може бути здійснене в усній чи письмовій формі, в телефонному чи електронному режимі. Незалежно від того, хто звернувся – родичі, знайомі, анонім або сім'я була виявлена суб'єктом соціальної роботи, фахівцем повинен бути складений документ «Повідомлення/інформація».

Після отримання інформації про сім'ю, яка перебуває в складних життєвих обставинах, фахівець соціальної роботи повинен обов'язково відвідати сім'ю. З метою проведення оцінки потреб сім'ї він в процесі бесіди збирає загальну інформацію про членів сім'ї, яка містить відомості про дату та місце народження, родинні зв'язки, місце роботи, стан здоров'я.

При огляді помешкання та опитуванні родини окрема увага звертається на стан дитини (зовнішній вигляд, наявність/відсутність гематом, синців, опіків, порізів) та задоволеність її потреб (харчування, відвідування закладів освіти, тощо).

З метою отримання об'єктивної інформації бесіда проводиться як з дорослими членами родини, так і з дітьми. Визначення рівня задоволеності потреб дитини здійснюється за такими показниками: самопочуття дитини, її зовнішній вигляд; харчування; навчання та досягнення; емоційний стан; шкідливі звички та ознаки девіантної поведінки; сімейні та соціальні стосунки; самообслуговування; інша важлива інформація.

На основі отриманої інформації по кожному з блоків робиться висновок щодо відсутності/наявності складних життєвих обставин. Якщо немає яскраво виражених ознак, то такий стан визначається як невідомо чи є складні життєві обставини.

Під час здійснення інспектування визначається стан дорослих членів сім'ї (батька, матері) на момент оцінювання за такими критеріями: здоров'я (визначається загальний стан здоров'я, наявність/відсутність інвалідності); емоційний стан; шкідливі звички, прояви ознак девіантної поведінки (алкоголь, наркотичні засоби, психотропні речовини, азартні та комп'ютерні ігри, бродяжництво, правопорушення); соціальні контакти (має достатнє коло спілкування, підтримку рідних/близьких); соціальна історія; зайнятість; самообслуговування/здатність до незалежної життєдіяльності; виконання батьківських обов'язків (не заповнюється для одиноких громадян).

У процесі опитування з'ясовується відсутність чи наявність певних станів, а також позитивний, негативний вплив чи невідомо як впливає соціальна історія, зайнятість на життєзабезпечення.

Особлива увага під час відвідування родини звертається на умови проживання, наявність різних джерел доходів, з'ясовується чи родина не має боргів перед банками, комунальними закладами, фізичними особами. Вивчаються соціальні стосунки сім'ї/особи в громаді.

Вся інформація, яку отримав фахівець при роботі з сім'єю/особою, знаходить відображення в документі «Акт оцінки потреб сім'ї/ особи». Такий детальний аналіз фізичного та психічного стану сім'ї, умов її проживання, соціальних стосунків дає можливість фахівцеві центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді на основі критеріїв визначення типу складності випадку (таблиця 6.1 до Соціальної картки сім'ї/особи, затвердженої наказом Міністерства соціальної політики України від 13 липня 2018 року № 1005) класифікувати випадок як простий, середньої складності, складний, екстрений.

На основі акту робиться висновок оцінки потреб сім'ї, у якому зазначаються відомості про членів родини, чинники що сприяють складним життєвим обставинам, тривалість існування проблем (декілька років і більше, понад 1 рік, до 1 року, до 1 місяця, до 3 днів). Робиться висновок про здатність дорослих членів родини долати складні життєві обставини та усвідомлення ними наявності проблем та готовність до співпраці з надавачами послуг. До оцінювання потреб окрім фахівця може бути залучений психолог. Соціальний працівник має ознайомити членів сім'ї зі змістом висновку, який вони підписують.

Складання оцінки потреб дає можливість отримати цілісну картину потреб сім'ї/особи, що в подальшому сприятиме належному добору відповідних форм та методів для подолання кризової ситуації. На основі результатів оцінки потреб планується подальша робота з сім'єю/особою, яка опинилася в складних життєвих обставинах. За заявою або за рішенням комісії з питань захисту прав дітей сім'я береться під соціальний супровід фахівця із соціальної роботи. Наступний крок передбачає планування роботи. На цьому етапі необхідно визначити пріоритетні напрями, які потребують першочергового вирішення. Важливо до планування та реалізації наміченого активно залучати тих, хто потребує допомоги. Лише при такій взаємодії, яка базується на двосторонній активній позиції, можливо говорити про успішне усунення чинників, які вплинули на те, що сім'я опинилася в складних життєвих обставинах.

За результатами соціального супроводу сім'ї/особи складається звіт, у якому фахівець соціальної сфери зазначає перелік наданих послуг та основні результати заходів, що були визначені планом соціального супроводу, та рівні їх досягнення. За результатами надання соціальних послуг визначається стан сім'ї/особи та здатність долати складні життєві обставини, їх участь у заходах спрямованих на покращення життя, також аналізується чи здатні дорослі

забезпечувати потреби дитини. У розділі «Організація ведення випадку» зазначається, які форми роботи були використані. Також фахівець соціальної роботи заповнює соціальну картку сім'ї/особи, де відображає інформацію про взаємодію об'єктів та суб'єктів соціальної роботи, які надавали соціальні послуги.

Отже, підтримка сімей/осіб, які перебувають в складних життєвих обставинах, здійснюється через виявлення, визначення і розв'язання проблем сім'ї/особи.

Література:

1. Про затвердження форм обліку соціальної роботи з сім'ями/особами, які перебувають у складних життєвих обставинах : наказ від 13.07.2018 р. № 1005 / Міністерство соціальної політики України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0943-18> (дата звернення: 11.02.2019).

2. Про соціальні послуги : Закон України від 2003 р. (редакція від 07.01.2018 р.). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-15> (дата звернення: 10.02.2019).

Шапошникова І. В.,

доктор соціологічних наук,

декан соціально-психологічного факультету

Херсонський державний університет

м. Херсон, Україна

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Діяльність окремих осіб та організацій, котрі надають допомогу людям на засадах добровільності та безоплатності, активно висвітлюється у засобах масової інформації та стає об'єктом дослідження фахівців різних інституцій. Для інституту вищої освіти така діяльність є прикладом виховної технології і механізмом соціалізації. Масштаби цього явища важко переоцінити, а назва його активно використовується на різних рівнях: від пересічних громадян до представників найвищих шаблів влади. Мова йде про соціальний рух волонтерів, адже за кожним офіційним та неофіційним повідомленням про їхню діяльність стоїть розуміння важливості такої роботи та беззаперечне визнання. Соціальний феномен, про який йдеться, поступово перетворюється в інститут зі своїми ролями, статусами, правилами та нормами, що регулюють соціальну взаємодію.

Різноманітні напрями, форми та методи волонтерської діяльності відкривають широкі перспективи для дослідження впливу волонтерства на процес соціалізації студентської молоді у класичних вищих закладах освіти.